

В. І. Виноградчий,
кандидат сільськогосподарських наук, доцент,
Проректор з міжнародних зв'язків, Міжнародний університет бізнесу і права

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ АГРОТЕКСТИЛЬНОГО КЛАСТЕРА

Стаття присвячено формуванню стратегії розвитку агротекстильного кластера.

The article is dedicated to shaping to strategies of the development agrarian-textile cluster.

Ключові слова: агротекстильне виробництво, інтеграція, інноваційний розвиток, кластер, стратегія.
Key words: agrarian-textile production, integration, innovation development, cluster, strategy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Перспективи відродження вівчарства та відновлення технологічного ланцюга "сільське господарство — первинна обробка — текстильне виробництво" визначаються тим, що аграрне виробництво текстильної сировини та текстильна промисловість ще зберегли основні фонди, кадровий, науковий та освітній потенціал, мають закінчені виробничі цикли. Тому важливе наукове і практичне значення має розв'язання проблем докорінного реформування організаційно-економічних відносин підприємств у технологічному ланцюгу агротекстильного виробництва, пошук нових інтеграційних форм організації виробництва, впровадження інноваційних технологій, підвищення конкурентоспроможності продукції.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Дослідженню наукових і прикладних проблем розвитку агротекстильного виробництва присвятили роботи відомі учені [1—7] та інші відомі автори. Проте не всі аспекти проблеми є достатньо вивченими. Особливо це стосується питань формування нових форм агротекстильної інтеграції і впровадження інноваційних технологій, відсутній системний підхід до розвитку сукупності виробництв у технологічному ланцюзі виробництва і переробки вовни.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ціллю статті є формування стратегії розвитку агротекстильного кластера.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Інноваційність стратегії визначається як створюваним типом об'єднання, так і об'єднанням цілей технічної політики і капіталовкладень з урахуванням створеної власності. У рамках стратегії повинні бути розроблені окремі (функціональні) стратегічні задачі для окремих елементів об'єднання (сільське господарство, первинна обробка вовни, текстильна промисловість, збут) і в окремих сферах діяльності (виробництво, фінанси, інформаційна база, збут, кадри й ін.)

Розробка стратегії припускає визначення цілей на ближню і далеку перспективу, виходячи з оцінки потенційних можливостей виробництва і забезпечення його відповідними ресурсами.

З урахуванням сучасного стану промисловості вовняних виробів та змісту нового етапу перетворень економіки країни після світової фінансової кризи головною метою політики об'єднання можна визначити як підвищення ефективності та конкурентоспроможності вовняного виробництва на внутрішньому і зовнішньому ринках, перехід на цій основі в стадію підйому.

Для формування і реалізації ефективної стратегії вовняних підприємств необхідні:

1) розробка цілісної програми дій, здатних пов'язати власні та залучені ресурси в єдиний господарський інноваційний механізм;

2) створення єдиної системи регулювання та стимулювання діяльності складових підприємств об'єднання на основі цілісної інфраструктури в регіоні;

3) використання системи конкурсної підтримки підприємств об'єднання за інвестиційними пропозиціями, в рамках якої необхідно розробити критерії відбору та переваги інвесторів;

4) створення власної правової бази на рівні інтегрованого виробництва, яка відповідає б місії та цілям підприємств, ув'язка її з законодавством країни.

Для того, щоб в кластері не виникало проблем із нерівномірною увагою та фінансуванням, доцільно ввести посилений контроль за діяльністю всієї операційної системи та необхідну підтримку низькорентабельних підприємств.

У структурі програми розвитку вовняного виробництва необхідне обґрунтування ключових напрямів та стратегічних альтернатив розвитку, здійснюваних в умовах проведення активної і узгодженої регіональної політики.

У сучасних умовах всі ці фактори взаємозалежні і будь-яка зміна одного з них, як правило, веде до зміни всього ланцюжка. В результаті дії зазначених факторів, проблемні позиції та конкурентні переваги об'єднання або його складових можуть проявлятися ще гостріше і набувати яскраво вираженого характеру. Найбільш доцільним для стабільного функціонування і розвитку підприємства є системний аналіз вивчення, який дає змогу відстежувати зміни та взаємовплив факторів на виробничу систему. Визначення ступеня впливу зовнішніх факторів або одного фактора, які найістотніше впливають на діяльність підприємства, дає можливість будувати реальні сценарії та економіко-математичні моделі існування підприємств в оточуючому середовищі.

При дослідженні були виявлені найбільш важливі фактори, що можуть впливати на систему "сільське господарство — первинна обробка вовни — текстильне виробництво" за наступними категоріями: географічне положення і природно-ресурсний потенціал, науково-виробничий потенціал вовняних підприємств, організаційно-економічні можливості та соціальний внесок підприємства в розвиток регіону.

Для забезпечення стратегічного розвитку не окремих вовняних виробників, а інтегрованих в кластер підприємств, вони мають діяти як єдиний стратегічно-орієнтований механізм. Одночасна злагоджена робота усіх деталей механізму розвитку потребує як жорстокої функціональної спеціалізації, так і взаємодії елементів відповідно їх функціям при єдиному орієнтирі розвитку. В такому випадку існують комплексні цілі, потрібні для всіх підприємств, щоб їх досягти розробляють певні комбінації стратегій, які називають комплексними стратегіями.

Для агротекстильного кластера потрібне поєднання кількох напрямів розвитку одночасно, щоб відобразити особливості видів виробничо-господарської діяльності, яку здійснюють різні виробництва. Проведене нами дослідження стану та перспектив розвитку аграрних та переробних вовняних підприємств дозволяє визначити комплексну економічну стратегію, яка використовує співвідношення економічних важелів і призначена для балансування інтересів всіх зацікавлених в ефективній діяльності та стратегічному розвитку підприємств. Складна і багатогранна економічна стратегія може поєднувати, з нашої точки зору, наступні базові шляхи розвитку

Базова можливість реалізації комплексної економічної стратегії — це формування інноваційної інтеграційної структури керування типу, яка доцільно зможе використовувати внутрішні резерви в межах організаційної структури.

Невід'ємною частиною етапу формування стратегічних

Таблиця 1. Складові економічної стратегії кластера

Стратегічний напрям розвитку	Зміст стратегічного напрямку	Умови використання	Інвестиційні вкладення	Ступінь ризику
1. Стратегія концентрації зусиль на безвідходне виробництво	Прогресивна інтеграція між виробниками. Формування економічних відносин «нового типу», що володіють потенціалом довгострокового стійкого росту. Характеризується високою рентабельністю.	Впровадження комплексної системи управління якістю продукції об'єднання та економічним використанням ресурсів	Мінімум фінансових ресурсів	Мінімальний
2. Стратегія зниження витрат	Суттєва зміна політики ресурсозбереження, використання прогресивних норм витрат ресурсів в виробництві та при транспортуванні продукції, сировини, забезпечення додаткової доходності підприємств.	Впровадження систем управління витратами.	Відсутні вкладення засобів.	Зменшення фінансового ризику.
3. Інноваційна стратегія	Упровадження новітніх ідей створення якісної вовняної продукції. Забезпечує високий рівень рентабельності виробництва та якості продукції.	Наявність умов стимулювання інноваційної діяльності.	Помірні інвестиції в сільське господарство та первинну переробку вовни. Значні капіталовкладення в текстильну промисловість	Високий
4. Стратегія ціноутворення	Дозволяє балансувати ціни між виробниками асоціації з метою усунення цінової дискримінації сільськогосподарських виробників.	На основі об'єднання економічних інтересів підприємств.	Інвестиції відсутні	Мінімальний
5. Стратегія розширення ринку	Розширення ринку збуту за рахунок маркетингових заходів. Забезпечує помірні темпи розвитку і підвищення рентабельності.	Збільшення каналів розподілу і засобів сприяння продажу.	Помірні інвестиції	Помірний
6. Стратегія ЗЕД	Збільшення обсягів експорту вовняної текстильної продукції в поєднанні з розвитком науково-виробничої діяльності і залучення іноземних інвестицій в вовняний сектор.	Розвиток інноваційної діяльності.	Помірні інвестиції	Помірний

напрямів розвитку є побудова прогнозів якісного розвитку кластера.

Застосування трендових моделей у прогнозуванні основних показників розвитку зумовлено тим, що динаміка діючої вовняної системи відносно стабільна, виробництво на сьогоднішньому рівні не схильне до значних змін, а також існує можливість врахування всього спектра факторів впливу на показники підприємства.

Впровадження інноваційної стратегії, стратегії розширення ринку та розвитку зовнішньоекономічної діяльності планується на подальші періоди 2011—2015 рр., оскільки вони потребують збалансування економічної системи. Відомо, що інноваційна діяльність на первинних етапах впровадження має негативний баланс та потребує достатніх коштів, професійних знань і стійких прямих зв'язків з партнерами. Цих же умов вимагає реалізація стратегії зовнішньоекономічної діяльності. Очікуваний обсяг виробництва і продажу буде збільшуватися поетапно при послідовному впровадженні як складових, так і всієї комплексної економічної стратегії.

У нинішніх умовах, коли все більша частина економічного навантаження лягає на регіони, саме від ефективності регіональної економічної політики залежать стан виробництва, рівень технічної оснащеності основними фондами підприємств, можливості структурної перебудови економіки, вирішення соціальних проблем регіону. Тому розробка концепції формування стратегії розвитку крупного багатofункціонального інтегрованого виробництва вовни та вовняних виробів може стати основою для прийняття владою ефективних управлінських рішень у цій сфері (табл. 1).

Названі напрями розвитку важливі також з погляду вдосконалення структури внутрішньої та зовнішньоторговельних відносин регіону у цілому, тому що створюють базу для інтенсифікації її перспективних форм — послуг і робіт, що має виняткове значення в умовах глобалізації економічних процесів.

Крім того, тісний взаємозв'язок, взаємозумовленість виробництва і реалізації вовняних товарів, у свою чергу, дає можливість стимулювати розвиток інших галузей економіки.

Основою реалізації обраної нами комплексної стратегії є програма розвитку вівчарства та переробних підприємств, міжрегіонального співробітництва та міжнародної інтеграції, яка для забезпечення ефективності її впровадження включатиме ряд проектів та програм, що потребують фінансування для реалізації, а також перелік розроблених заходів її реалізації.

При формуванні структури кластера і реалізації науково обґрунтованих планів програмно-цілевих дій необхідно врахувати складність розвитку і можливі ситуації значного ступеня ризику при високому темпі проведення економічних перетворень багатoveкторних підприємств "вівчарські господарства — підприємства ПОВ — текстильні підприємства", які мають власні внутрішні проблеми, а отже, проблеми реагування на зміни зовнішнього середовища.

ВИСНОВКИ

Результатом дослідження стало формування стратегії розвитку агротекстильного кластера. Місію визначено як досягнення цілей розвитку об'єднання і цілей регіону в рамках існуючого національного законодавства і державних інтересів. Стратегічною метою об'єднання є перехід на інноваційний шлях розвитку вовняного виробництва, впровадження передових технологій виробництва вовни, вовняних напівфабрикатів та готових виробів.

Література:

- Буркат В.П. Вівчарство України / Буркат В.П. — К.: Аграрна наука. — 2008. — 614 с.
- Джуринский Н.И. Проблемы сырьевой базы текстильной промышленности / Джуринский Н.И. // Легкая промышленность. — 2008. — №5. — С. 29—35.
- Капкаев А. Текстильна промисловість України / Капкаев А. // Текстильна промисловість. — 2009. — №7. — С. 12—14.
- Клевцов К.М. Перспективи розширення сировинної бази текстильної промисловості / Клевцов К.М., Соболев О.А., Князев О.В. // Проблеми легкої та текстильної промисловості України. — 2009. — №1 (15). — С. 67—71.
- Лабурцева О. Маркетингові дослідження українського ринку текстильних виробів: сучасний стан, проблеми, перспективи / Лабурцева О. // Маркетинг в Україні. — 2006. — №6 (40). — С. 45—51.
- Наумов О.Б. Розвиток текстильної промисловості та її сировинної бази / Наумов О.Б. — Херсон, 2004. — 395 с.
- Топіха І.Н. Основні проблеми розвитку галузі вівчарства та шляхи їх розв'язання / І.Н. Топіха. // Вівчарство. Міжвідомчий тематичний науковий збірник. — Київ: Аграрна наука, 1998. — №29. — 252 с.

Стаття надійшла до редакції 07.07.2011 р.